

ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Жумамуратов Саламат Жумабай улы
Қорақалпоғистон Республикаси ИИВ ЖХХХПБ
ўринбосари ХП фаолиятини таъмин этиши
бўлими бошлиғи, майор

Аннотация: ушбу мақолада жамоат хавфсизлигини таъминлаш, профилактика инспекторлари фаолиятини такомиллаштиришнинг ҳуқуқий асослари, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишнинг яхлит тизимини шакллантириш усуллари ҳақида илмий баён қилинган.

Таянч сўзлар: жамоат хавфсизлиги, жиноятчилик, профилактика, ички ишлар органлари, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси.

Аннотация: в данной статье представлены научные положения о методах обеспечения общественной безопасности, правовых основах совершенствования деятельности инспекторов-профилактиков, предупреждении правонарушений и формировании комплексной системы борьбы с преступностью.

Ключевые слова: общественная безопасность, профилактика преступности, органы внутренних дел, профилактика преступности.

Abstract: in this article, there is a scientific statement about the methods of ensuring public safety, the legal basis of improving the activities of preventive inspectors, the prevention of offenses and the formation of a comprehensive system of combating crime.

Key words: public safety, crime prevention, internal affairs bodies, crime prevention.

Ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш ва жиноятчиликка қарши кураш эса бугунги куннинг долзарб вазифаларидан биридир. Жамият ҳар доим ривожланишда бўлганидек, ҳуқуқбузарлик ҳам ривожланиб, мураккаблашиб ва такомиллашиб боради. Шунинг учун ҳам бугунги кунда содир этилаётган ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга ошириш ва жиноятларни очиш борасида хизмат олиб бораётган ички ишлар органлари қолаверса барча ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фаолиятини такомиллаштириш давр талабидир. Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга ошириш, ҳуқуқбузарликлар содир этган шахсларни жазолашдан афзалдир, яъни ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиши натижасида фуқаролар, давлат ва жамият

ҳам иқтисодий, ҳам маънавий зарар кўради. Ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга оширишда профилактика инспекторларининг фаолияти муҳим аҳамият касб этади. Ички ишлар органлари профилактика хизмати тизимида амалга оширилган ислоҳотлар ҳуқуқбузарликлар профилактикасини самарали ташкил этишда кенг имкониятлар яратиб берди. Ислоҳотлар жараёнида босқичма-босқич профилактика хизматлари фаолиятининг моддий-техник таъминоти яхшиланди, ушбу соҳага кадрларни тайёрлаш ва етказиб бериш сифати оширилди, профилактика хизмати ходимларининг ижтимоий-ҳуқуқий ҳимояси кучайтирилди ва натижада ҳуқуқбузарликлар ва жиноятларнинг олдини олишда кўзга кўринарли натижаларга эришилди. Натижада ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш соҳалар бўйича тақсимланди. Бу ўз навбатида ҳуқуқбузарликлар профилактикасини тўғри ва самарали ташкил этилиши ва амалга оширилиши имкониятини ошириш билан бир қаторда энг самарали усул ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг бевосита амалга оширувчи ва унда иштирок этувчи орган ва муассасаларнинг ҳамкорлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Хусусан, жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасини такомиллаштириш борасида қуйидагилар ҳуқуқий асос ҳисобланади:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6196-сон Фармони;

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 02 апрелдаги “Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5050-сон Фармони;

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон Фармони;

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022 - 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон Фармони. Ўзбекистон Республикаси Президентимизнинг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон Фармони, аввало, мамлакатимиздаги кенг кўламли ислоҳотлар доирасида аҳолининг тинч-осойишта ҳаётини таъминлаш ҳамда

жамиятда қонун устуворлиги ва жамоат хавфсизлиги маданиятини шакллантиришга қаратилган.

Ўз навбатида, бугунги кунда жаҳонда кучайиб бораётган турли хавф-хатару зиддиятлар, тинчлик ва осойишталикка таҳдидлар, пандемия, табиий ва техноген офатлар давлат ҳамда унинг масъул органлари зиммасига янгидан-янги вазифалар юкламоқда. Бу эса жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жинойтчиликка қарши курашишнинг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуйи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш ва замонавий иш услубларини жорий этиш орқали мамлакатимизда ҳуқуқ-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлаш, аҳолининг тинчлиги ва осойишталигини таъминлашга қаратилган.

Шу жиҳатдан ички ишлар органларининг фаолиятини янада такомиллаштиришга йўналтирилган умумий вазифалар фармонга мувофиқ белгиланган:

1. Ички ишлар органлари фаолиятини ташкил этишнинг мутлақо янги механизмларини белгилашни;
2. Ички ишлар органларининг таянч пунктлари негизида маҳалла ҳуқуқтартибот масканлари босқичма-босқич ташкил этишни;
3. Профилактика инспекторига масофадан туриб мурожаат юбориш ва уни кўриб чиқиш жараёнини кузатиб бориш, аҳоли билан ўзаро тезкор мулоқотни йўлга қўйиш, профилактика инспекторлари ва сектор раҳбарлари фаолиятига баҳо бериш имконини берувчи «Smart маҳалла» ахборот дастури амалиётга тадбиқ этишни;
4. Туман ва шаҳар ички ишлар органлари фаолиятининг самарадорлигини оширишни;
5. Ички ишлар вазирлиги тузилмасини такомиллаштириш орқали турдош соҳавий хизматлар фаолиятини бошқариш ва мувофиқлаштиришнинг ягона тизимини жорий этишни;
6. Ҳудудий ички ишлар органларининг тузилмаси ва раҳбар лавозимларини мақбуллаштириш орқали мавжуд куч ва воситалардан самарали фойдаланишни таъминлашни;
7. Ички ишлар вазирлигининг ҳуқуқий статистикани юритишни такомиллаштириш, унинг криминоген вазиятни таҳлил қилиш ва жинойтчилик динамикасини прогноз қилишдаги ролини оширишни белгиланди. Бундан ташқари, қуйидаги ҳужжатлар тасдиқланган: - Ички ишлар органлари тизимини янада такомиллаштириш бўйича «Йўл харитаси» тасдиқланган; - Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим фармонларига ўзгартиришлар киритиш тўғрисидаги рўйхат тадиқланган. Ушбу тарихий ҳужжатнинг аҳамиятли жиҳати

шундаки, фармон билан жамоат хавфсизлигини таъминлашга доир комплекс чора-тадбирларни амалга оширишнинг ҳуқуқий асоси яратилди. Шу вақтга қадар бу борада тўлақонли ҳуқуқий асослар йўқ эди. Демак, бу ҳужжат бошқа ҳуқуқий нормаларни қабул қилиш учун пойдевор бўлди.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича ўрнатилаётган янги механизмларнинг самарали амалга оширилишини таъминлашда ички ишлар органларининг роли ва масъулиятини янада ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жинойтчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чоратадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5050-сонли қарори қабул қилинди. Ушбу қарор билан қуйидаги тартиблар ва талаблар ҳамда ҳужжатлар тасдиқланиб белгиланди:

1. “Маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани тўғрисида”ги Низом тасдиқланган;
2. Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги фаолиятини самарали ташкил этиш мақсадида янги бошқарув тизими жорий этилган;
3. Ягона «пойтахт минтақаси» тамойили асосида ишларни самарали ташкил этиш мақсадида Тошкент шаҳар ва Тошкент вилояти ички ишлар бош бошқармалари бошлиқларининг ҳамраислигида Жамоат хавфсизлигини таъминлаш масалалари бўйича мувофиқлаштирувчи кенгаш ташкил этилган;
4. Ички ишлар вазирлиги, Миллий гвардия ва Тошкент шаҳар ҳокимлигининг Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси ҳузурида Ягона тезкор бошқарув марказини ташкил этилган;
5. Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолиятида шахсларни профилактик ҳисобга олишнинг электрон тизими жорий этилган;
6. Ички ишлар вазирлиги ва Халқ таълими вазирлигининг «Хавфсиз таълим муассасаси» тамойили асосида вояга етмаганлар орасида ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш бўйича манзилли чораларни белгилашни;
7. Ички ишлар вазирлиги ҳузуридаги “Жазони ижро этиш департаменти тўғрисида”ги Низом тасдиқланган;
8. Маҳкумларни меҳнатга жалб қилиш орқали қайта тарбиялаш ва соҳага рақамли технологияларни кенг жорий этиш мақсадида мавжуд штат бирликлари доирасида янги лавозимларни киритишни;
9. Вазирлар Маҳкамаси ва Ички ишлар вазирлиги ички ишлар органлари фаолиятига рақамли технологиялар ва сунъий интеллектни жорий этишни;
10. Ички ишлар органларида маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш концепцияси тасдиқланган.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишнинг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуйи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш ва замонавий иш услубларини жорий этиш орқали мамлакатимизда ҳуқуқ-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлаш, аҳолининг тинчлиги ва осойишталигини таъминлаш борасида қуйидаги йўналишлар давлат органлари зиммасига юклатилди.

Бу эса, ички ишлар органлари фаолиятини ташкил этишнинг мутлақо янги механизмлари яратиш заруратини келтириб чиқаради. Шу боисдан профилактика инспекторлари фаолиятини янада изчил олиб боришни таъминловчи ҳуқуқ нормалари базасини шакллантириш ҳар томонлама самаралидир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. <http://mvd.uz> (Ўзбекистон Республикаси ИИВ);
2. <http://ipkmvd.uz> (Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти);
3. <http://akadmvd.uz> (Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси); <http://lex.uz> (Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси);
4. <http://www.tsil.uz> (Тошкент давлат юридик университети); <http://uzsci.net> (Илмий таълим тармоғи);
5. <http://www.ziyonet.uz> (Ахборот таълим тармоғи)